

STURE LARSSON

Ejdervägen 12
247 63 Veberöd
046/808 38
0704 45 17 37

larsson.sture@telia.com

Veberöd 2008-11-24

Kommentar till krönikan "Ibsen, Brennpunkt og vår tids varslere", Bergens Tidende 26/10 2008 av Ida Solheim och Sissel Halmøy.

Krönikan pekar på svårigheten att etablera och att tillämpa kunskap. Exemplet Semmelweiss är dock inte det bästa. När Semmelweiss gjorde sin upptäckt om handhygienens betydelse för infektionsspridning saknades både kunskap om de underliggande orsakerna och metoder för att studera dessa. I Semmelweiss fall påvisades dock snart att det fanns ett relevant faktaunderlag och han gavs upprättelse.

Fallet Semmelweiss illustrerar på ett bra sätt den nödvändiga gången i all kunskapsproduktion, akademisk såväl som icke akademisk. En observation är en observation. Kunskap blir den först, när den kunnat upprepas av fristående granskare. Så måste det vara i en säker värld! Idag flödar tidningarna över av Whistle blowers, som på grundval av en enda studie hävdar Ginungagaps öppnande. De är medias gunstlingar och kassakor, om än ofta kortlivade sådana.

Värre är kollektivets oförmåga och/eller ovilja att ta till sig och tillämpa etablerad kunskap. Exempelen är otaliga. Farligheten hos asbest och blyad bensin var t.ex. känd på tidigt 1900-tal, men kunskapen negligerades av både företag och myndigheter ända tills följderna blev allt för påtagliga 50 – 80 år senare.

Solheims och Halmøys intresse för elektromagnetisk strålning aktualiserar ett sådant fenomen. Vi lever på många sätt i en elektrifierad miljö, naturlig eller konstgjord. Ett intressant fenomen är statisk elektricitet, om vilken det finns mycket gammal kunskap och med förutsebara effekter på vår hälsa. Tyvärr har forskningsmedlen och forskningsintresset i stort sett tagits över av studier av magnetisk strålning relaterad till mobiltelefon.

Den statiska elektriciteten är hälsopåverkande, eftersom den aktiverar effekter av vår kemiska närmiljö. För Solheim, Halmøy och Bergens Tidende bör detta ha ett alldeles särskilt intresse, eftersom Cato Olsen, Chr. Michelsen Institute i Bergen, på ett mycket elegant sätt klargjorde detta samband redan 1981. Se institutereport nr 803604-1, 1981.

Cato Olsen visade på ett elegant sätt, att personer framför bildskärmar p.g.a. statisk elektricitet drar till sig partiklar ur omgivande luft. Partiklarna fastnar framför allt på bennära hud i ansiktet. Huden rodnar och blir irriterad. Elallergin var född men med felaktig orsaksbeskrivning.

Kroppen svarar alltid i någon form på kemiska substanser och Olsen visade att statisk elektricitet etablerar kontakten. Reaktionen kan vara extremt reaktiv. Ta t.ex. nötallergiker. De får besvär bara av att gå genom en butik med icke kapslade produkter med nötinnehåll sannolikt p.g.a. av kontakt via luften.

Olsens resultat drunknade i mediabruset trots att de var extremt intressanta för vår närmiljö och borde ha beaktats för att styra utvecklingen av human ventilation.

Hade vi tillämpat Olsens kunskap skulle vi inte ha tillåtit installation av human ventilationsteknik kännetecknad av maximal risk för luftburen partikelspridning via:

1. Långa metallrör för tilluft som skapar jonfattig luft, vars partikelinnehåll maximeras, eftersom jonfattiga partiklar inte aggregerar och faller ut tillräckligt snabbt.
2. FTX-system med maximerad smutsåtervinning p.g.a. inbyggd återluftsteknik, läckande värmeväxlare och hygieniska orimligheter som roterande värmeväxlare.
3. FTX-system med konsekvent felinstallerade tilluftsfläktar, d.v.s. tilluftsfläktar sugande mot värmeväxlarens baksida för maximering av läckluft och smutsåterföring.
4. Ventilationsanläggningar som körs intermittent, d.v.s. de stänger vid dagens slut och återstartar nästa morgon eller efter helgen. Under stilleståndstiden upphör all kontroll av flöden och luftfuktighet i kanalerna. De kondenserar och möglar invändigt. Återstarten tömmer kanalerna på gammal och ny smuts som bildar ett töcken av farligt gods i luften i de rum där personal, elever etc. snart skall börja arbeta framför t.ex. elektriska apparater.
5. FT- och FTX-system som installeras utan differenstrycks kontroll av husen, som därför oundvikligen över tid sätts på övertryck och blir sjuka hus, mögelhus.

Human ventilationsteknik är på hög teknisk nivå, men på extremt låg hygienisk nivå. Likväl lever våra folk till 90 % inomhus i miljöer som är biologiskt kontraproduktiva med 60000 – 70000 mer eller mindre okända skapade kemiska ämnen.

I Sverige startar flertalet barn troligen sin dag i byggnader med intermittent ventilationsteknik. Flertalet vårdcentraler och sjukhus har på något sätt recirkulativ ventilationsteknik. Sverige har inte en reell chans att klara en luftburen pandemi.

När jag läser kataloger från norska ventilationstillverkare inser jag att situationen troligen är snarlik i Norge. Jag har inte funnit en enda apparat med rätt installerad tilluftsfläkt och det kryllar av roterande värmeväxlare.

Norge har emellertid ett perfekt tillfälle att rätta till sitt Semmelweis-exempel. Norge lär vara på väg att skapa en ny bygglag. I denna har man chansen att aktivera förbud mot ett antal idiotier som:

1. Roterande värmeväxlare
2. Sugande tilluftsfläkt
3. Intermittent drift
4. Icke differenstrycks kontrollerad ventilation av FT- eller FTX-typ

Låt oss hoppas att Norge inte gör samma misstag som Sverige. I Sverige infördes först krav på värmeåtervinnande system under 70-talet. När folk under 80-talet började protestera mot luftkvaliteten inomhus stiftades på 90-talet lagen om Ovillkorlig ventilationskontroll. Den lagen är sanslös! Den gör det omöjligt att kräva åtgärder mot en anläggning, så länge som den tekniskt uppfyller det gamla byggnadslovet, även om alla inblandade i ljuset av dagens kunskap vet att den är felaktig. Det finns en vallgrav mellan politikerna och de lidande väljarna.

Sverige har byggt fast sig i systemet och ingen, företag, politiker eller media vågar ta i frågan, trots att t.ex. det svenska fastighetsbeståndet, d.v.s. svenska bankers säkerheter för lån, är på väg att förstöras av övertrycksrelaterat mögel.